

Innehåll

Promemorians huvudsakliga innehåll	5
1 Promemorians lagförslag	7
Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)	7
2 Ärendet	17
3 Nuvarande regler	19
3.1 Lönegaranti	19
3.2 Företagsrekonstruktion	20
4 Lönegarantidirektivet	23
5 EG:s statsstödsregler	27
6 Statlig lönegaranti	31
6.1 Lönegaranti vid företagsrekonstruktion – en social skyddslagstiftning	31
6.2 Beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion	33
7 Lönegarantins omfattning	37

8	Automatisk konkursgrund	41
9	Flera insolvensförfaranden.....	43
10	Ränta på utbetald lönegaranti.....	47
11	Ikraftträdande m.m.....	51
12	Statsfinansiella och andra konsekvenser	53
13	Författningskommentar	57
	Förslaget till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)	57

Promemorians huvudsakliga innehåll

I promemorian föreslås att det införs statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Övervägandena bygger vidare på Förmånsrättskommitténs huvudbetänkande Nya förmånsrättsregler och är nära förbundna med det förslag om nya förmånsrättsregler som regeringen har lagt fram.

I huvudsak föreslås att lönegaranti vid företagsrekonstruktion utformas på ett sätt som motsvarar vad som kommer att gälla för lönegaranti vid konkurs efter ikraftträdandet av lagändringarna om nya förmånsrättsregler. Liksom vid konkurs skall viss uppsägningslön omfattas av lönegarantiersättning.

Rekonstruktören skall fatta beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion.

För vissa fall då samma verksamhet genomgår flera insolvensförfaranden i följd skall dessa förfaranden i lönegarantihänseende anses som ett enda förfarande om de föranletts av en och samma insolvenssituation.

I promemorian övervägs också om staten såsom i dag bör ha rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp. Något förslag till ändring i denna del läggs inte fram.

Ändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2005.

1 Promemorians lagförslag

Förslag till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

Härigenom föreskrivs i fråga om lönegarantilagen (1992:497) dels att 1, 4, 5, 7, 9, 9 a, 10, 16–20, 22, 25, 26, 28–30, 32 och 35 §§ skall ha följande lydelse, dels att rubriken närmast före 16 § skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse¹

För betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land svarar staten enligt denna lag (statlig lönegaranti).

Föreslagen lydelse

1 §

Staten svarar enligt denna lag för betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land eller som är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion (statlig lönegaranti).

4 §

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan an-

Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan an-

---

¹ Här anges 7 och 9 §§ i dess föreslagna lydelse enligt propositionen Nya förmånsrättsregler (prop. 2002/03:49).

hörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären med anledning av arbetstagarens anställning.

hörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären *eller rekonstruktionsgäldenären* med anledning av arbetstagarens anställning.

5 §

Om en fordran har överlåtits, har förvärvaren rätt till utbetalning enligt garantin (garantibelopp) endast om förvärvet har avsett mättningsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* meddelades och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

7 §

Betalning enligt garantin *lämnas* för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag.

Vid konkurs lämnas betalning enligt garantin för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag. *Vid företagsrekonstruktion lämnas betalning för sådan fordran på lön eller annan ersättning och pension som skulle ha haft förmånsrätt*

om arbetsgivaren hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. Detsamma gäller vid beslut om företagsrekonstruktion, i den mån arbetstagaren inte utfört eller borde ha utfört arbete för arbetsgivarens räkning. Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstagare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som motsvarar uppsägningstid enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstagaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstagaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstagaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i en annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnas till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstagaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Arbetstagarens rätt till betalning enligt garantin är obero-

ende av om hans fordran sätts ned genom ett ackord.

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

9 §

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det *vid tiden för konkursbeslutet gällande* prisbasbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *som gäller vid tiden för konkursbeslutet eller beslutet om företagsrekonstruktion*. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

9 a §

Om arbetsgivaren försätts i konkurs under pågående företagsrekonstruktion, skall förfarandena anses som ett enda insolvensförfarande vid betalning enligt garantin. Detsamma gäller om en verksamhet i övrigt genomgår fler än ett insolvensförfarande och förfarandena har föranletts av samma

insolvenssituation.

Om ett enda insolvensförfarande anses föreligga och betalning enligt garantin lämnats under det första av de ingående förfarandena, skall vid betalning enligt 7 och 9 §§ under ett senare förfarande den tidigare lämnade garantin räknas in. Detta gäller dock inte i den mån lämnad garanti återbetalats till staten.

10 §

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som hans fordran i konkursen, skall han upplysa förvaltaren om inkomsterna.

Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som hans fordran i konkursen *eller företagsrekonstruktionen*, skall han upplysa förvaltaren *eller rekonstruktören* om inkomsterna.

Sådan upplysning skall också lämnas om arbetstagaren får aktivitetsstöd vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Konkurs utan bevakning

Konkurs utan bevakning och företagsrekonstruktion

16 §

Om bevakning inte förekommer, skall förvaltaren snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran i

Vid konkurs i vilken bevakning inte förekommer och vid företagsrekonstruktion skall förvaltaren *eller rekonstruktören*

konkursen skall betalas enligt garantin.

snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran skall betalas enligt garantin.

17 §

Om förvaltaren finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § sända en underrättelse om beslutets innehåll.

Om förvaltaren *eller rekonstruktören* finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § sända en underrättelse om beslutets innehåll.

18 §

Om förvaltaren, sedan han funnit att fordran skall betalas enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om förvaltaren *eller rekonstruktören*, sedan han funnit att fordran skall betalas enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *lönegaranti*, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om omprövningen medför att utbetalning av garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall han samma dag sända en underrättelse om beslutets innehåll till länsstyrelsen.

19 §

Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas till tillsynsmyndigheten i *konkursen* och arbetstagaren.

Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas till tillsynsmyndigheten i *konkurs* och arbetstagaren.

20 §

Förvaltaren får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

Förvaltaren *och rekonstruktören* får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknefel eller liknande förbiseende.

22 §

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger konkursärendet hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger konkurs- *eller rekonstruktionsärendet* hör. I de fall som avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

25 §

Innan garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut skall arbetstagaren till länsstyrelsen lämna en försäkran på heder och samvete om sina anställnings- och avlöningsförhållanden under uppsägningstiden.

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären, *rekonstruktionsgäldenären* eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsäg-

endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbets sökande hos offentlig arbetsförmedling.

ningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbets sökande hos offentlig arbetsförmedling.

26 §

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av förmånsrätt, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *lönegaranti*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren *eller rekonstruktören*.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren *eller rekonstruktören* har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

28 §

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin

I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären *eller rekonstruktionsgäldenären*. Utdelning i konkursen för arbets-

tillfaller staten intill detta tagarens fordran som ersatts av
belopp. garantin tillfaller staten intill
detta belopp.

29 §

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens beslut enligt 16 eller 18 §, får han väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. Statens talan förs vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten.

Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut enligt 16 eller 18 §, får han väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. Statens talan förs vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten.

30 §

Om tillsynsmyndigheten finner att förvaltarens beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

Om tillsynsmyndigheten finner att förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

32 §

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkursärendet.

Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkurs- *eller rekonstruktionsärendet*.

En arbetstagare, som är missnöjd med tillsynsmyndighetens beslut enligt 21 §, får inom den tid som anges i 29 § väcka talan mot staten vid den tingsrätt där arbetstagaren skall svara i tvistemål i allmänhet.

35 §

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

---

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2. I fråga om en företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

2 Ärendet

Regeringen beslutade år 1995 att tillkalla en parlamentarisk kommitté för att utreda frågor rörande förmånsrättslagen. Kommittén antog namnet Förmånsrättskommittén. I direktiven (Dir. 1995:163) framhölls att kommitténs huvuduppgifter var att ta ställning till dels om statens förmånsrätt för skatter och avgifter bör slopas, dels om företagshypoteket bör ges en annan ställning än det har i dag, dels om arbetstagarnas löneskydd vid arbetsgivarens konkurs kan förbättras utan att statens kostnader för lönegarantin ökar. De samhällsekonomiska konsekvenserna av eventuella ändringar i förmånsrättsordningen skulle övervägas. Det skulle eftersträvas att förmånsrättsordningen och anslutande lagregler är utformade så att rekonstruktion av livskraftiga företag underlättas. Förmånsrättskommittén fick genom tilläggsdirektiv (Dir. 1997:82) i uppdrag att analysera alternativa möjligheter till hur statens kostnader för lönegarantin kan minskas med 300 miljoner kronor per år och att lägga fram förslag om en sådan besparing.

Förmånsrättskommittén avlämnade år 1999 sitt huvudbetänkande Nya förmånsrättsregler (SOU 1999:1). Kommittén föreslog bl.a. förändringar av lönegarantireglerna. Enligt kommittén är de nuvarande reglerna konkursdrivande och det finns, för att komma till rätta med detta, starka skäl att i allt väsentligt likställa löneskyddet vid företagsrekonstruktion med vad som gäller vid konkurs.

Under arbetet med en proposition om nya förmånsrättsregler avgav riksdagen ett tillkännagivande om att regeringen bör återkomma med ett lagförslag i enlighet med vad Förmånsrätts-

kommittén föreslagit (bet. 2001/02:LU26 och rskr. 2001/02:303). Enligt riksdagens mening bör regeringens förslag även innefatta ett förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion om detta inte står i konflikt med EG-rätten. I det sammanhanget ansåg riksdagen att regeringen även bör behandla frågan om staten vid utdelning i konkurs skall ha rätt till ränta på utbetalat lönegarantibelopp.

I propositionen Nya förmånsrättsregler (prop. 2002/03:49) gjorde regeringen bedömningen att det saknades förutsättningar att enbart på grundval av kommitténs betänkande lägga fram ett förslag om lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Regeringen framhöll att den delar kommitténs uppfattning att lönegaranti bör utgå även vid företagsrekonstruktion men att det är tveksamt om kommitténs förslag, som det utformats, överensstämmer med dels EG:s bestämmelser om statligt stöd till näringslivet, dels EG:s lönegarantidirektiv. Regeringen uttalade att dessa frågor krävde ytterligare överväganden och att den avser att snart inhämta det underlag och utföra de analyser som krävs och återkomma i denna del. Dessa överväganden bedömdes kunna göras i en departementspromemoria.

I denna promemoria görs de kompletterande överväganden som krävs för att införa lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Som framgått rör det sig främst om förhållandet till EG:s statsstödsregler och lönegarantidirektivet. Även den av riksdagen väckta frågan om ränta på utbetald lönegaranti behandlas i promemorian.

Förmånsrättskommitténs slutbetänkande Gåldenärens avtal vid insolvensförfaranden (SOU 2001:80) behandlar vissa frågor som nära ansluter till promemorians förslag. Det betänkandet bereds för närvarande inom Regeringskansliet.

3 Nuvarande regler

3.1 Lönegaranti

Skyddet för arbetstagares fordran på lön eller därmed jämförlig ersättning kan i princip sägas vara tvådelat. Till viss del omfattas arbetstagarens fordringar av förmånsrätt enligt 12–14 §§ förmånsrättslagen (1970:979). Detta medför att vissa av arbetstagarens fordringar vid arbetsgivarens konkurs skall betalas innan någon utdelning kan ske till sämre prioriterade borgenärer, t.ex. leverantörer av varor och tjänster. Härutöver har staten genom lönegarantilagen förbundit sig att ersätta vissa av arbetstagarens fordringar vid arbetsgivarens konkurs. Staten övertar då fordringarna med den förmånsrätt som arbetstagaren haft i konkursen. Konsekvensen är att arbetstagaren alltid kan få viss ersättning vid arbetsgivarens konkurs, även om det inte finns några tillgångar som kan tas i anspråk. I den mån det finns medel som räcker till betalning av lönefordringar kan arbetstagaren genom lönegarantin snabbare få sin fordran betald och staten kan regressvis kräva arbetsgivaren på de belopp som utbetalats genom lönegarantin.

Lönegarantin är i dag begränsad bl.a. på så sätt att endast lön eller annan därmed jämförlig ersättning som förfallit till betalning tidigast tre månader före det att konkursansökningen kom in till tingsrätten omfattas. Dessutom gäller garantin för varje arbetstagare med högst 100 000 kr. För semesterlön, semesterersättning och pension finns särskilda bestämmelser om lönegarantins omfattning.

Vissa förändringar av lönegarantin och arbetstagares förmånsrätt föreslås i propositionen Nya förmånsrättsregler. Bland annat inskränks förmånsrätten på så sätt att den omfattar sådana lönefordringar som intjänats tre månader före det att konkursansökningen kom in till rätten och en månad efter konkursbeslutet. För tiden därefter omfattas uppsägningslön av lönegarantin på visst sätt. Vidare höjs taket för lönegarantin från 100 000 kr till ett belopp som motsvarar fyra prisbasbelopp (dvs. för närvarande 154 400 kr) och förlängs maximitiden till åtta månader. Dessutom begränsas möjligheten att utnyttja lönegarantin för lön till de arbetstagare som arbetar kvar för konkursboet när konkursförvaltaren väljer att fortsätta driften under den pågående konkursen. Sådan ersättning skall i stället betalas av konkursboet. Förändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 2004.

Lönegarantilagen är, som framgått, inte tillämplig när arbetsgivaren genomgår en rekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion utan alltså endast vid arbetsgivarens konkurs.

3.2 Företagsrekonstruktion

Lagen om företagsrekonstruktion trädde i kraft den 1 september 1996. Enligt lagen kan en näringsidkare som har betalningssvårigheter, efter beslut av domstol, få till stånd en företagsrekonstruktion. Ansökan får göras av gäldenären eller av en borgenär. Lagen är inte tillämplig på bankaktiebolag, sparbank, medlemsbank, kreditmarknadsföretag, understödsförening, försäkringsbolag, värdepappersbolag, clearingorganisation eller central värdepappersförvarare. Lagen kan inte heller tillämpas på sådana gäldenärer i vars verksamhet staten, en kommun, ett landsting, ett kommunalförbund, en församling eller en kyrklig samfällighet har ett bestämmande inflytande.

En förutsättning för företagsrekonstruktion är att betalningssvårigheterna är sådana att det kan antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder

inom kort. Det skall finnas skälig anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås.

Företagsrekonstruktionen upphör genom beslut av domstol när sådana åtgärder vidtagits att syftet med företagsrekonstruktionen kan anses uppnått. Den skall också upphöra om gäldenären begär det och beslut om ackordsförhandling inte meddelats eller om gäldenären utan laga förfall uteblir från borgenärs-sammanträde. Vidare skall den upphöra om rekonstruktören eller en borgenär begär det och syftet med rekonstruktionen inte kan antas bli uppnått. Därutöver skall den upphöra även i annat fall om det finns särskilda skäl för det.

Rekonstruktionen upphör också om gäldenären försätts i konkurs. Gäldenären kan dock begära att en borgenärs konkursansökan som görs under pågående företagsrekonstruktion skall förklaras vilande. I princip styr alltså gäldenären över om konkurs skall inträda under pågående rekonstruktionsförfarande, utom i de fall då domstol bedömer ett rekonstruktionsförfarande som utsiktslöst.

Företagsrekonstruktion pågår under tre månader. Om det finns särskilda skäl, kan rätten efter begäran av gäldenären förlänga tiden med ytterligare tre månader. Om det finns synnerliga skäl, kan rätten därefter medge förlängning med högst tre månader i taget. Rekonstruktionen får inte pågå under längre tid än sammanlagt ett år, om inte ackordsförhandling har beslutats.

4 Lönegarantidirektivet

Lönegarantidirektivet¹ är enligt artikel 1 tillämpligt på arbetstagares fordringar på grund av anställningsavtal eller anställningsförhållanden gentemot arbetsgivare som är att anse som insolventa. I artikel 2, i dess lydelse före den 8 oktober 2002, föreskrevs att en arbetsgivare skulle anses som insolvent när en ansökan inlämnats om att det i enlighet med nationell rätt skall inledas ett förfarande som innebär att arbetsgivarens tillgångar tas i anspråk för att kollektivt tillgodose borgenärernas fordringar och som gör det möjligt att ta hänsyn till arbetstagarernas fordringar. Alternativt kunde utgångspunkten vara när behörig myndighet fattat beslut om att inleda förfarandet. Enligt artikel 9 skulle direktivet inte påverka medlemsstaternas rätt att tillämpa eller utfärda lagar eller andra författningar som är gynnsammare för arbetstagarerna.

I samband med att direktivet ändrades år 2002 föreskrevs i ingressen (punkt 5) att man för att säkerställa ett rättvist skydd för arbetstagarerna bör anpassa definitionen av insolvens till utvecklingen av lagstiftningen i medlemsstaterna och med begreppet avse även andra insolvensförfaranden än förfaranden som syftar till att bolagets tillgångar likvideras. I syfte att fastställa garantiinstitutionernas betalningsskyldighet bör medlemsstaterna i detta sammanhang ha möjlighet att föreskriva

---

¹ Rådets direktiv 80/987/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens, EGT nr L 283, 28.10.1980, s. 23-28, Celex nr 21980L0987.

att en insolvenssituation som leder till flera insolvensförfaranden skall hanteras som om det gällde ett enda insolvensförfarande.²

Definitionen på när en arbetsgivare skall anses insolvent ändrades till att avse när en ansökan har inlämnats om att inleda ett kollektivt förfarande (eller behörig myndighet fattat beslut om att inleda förfarandet) som grundas på arbetsgivarens insolvens i enlighet med nationell rätt och som innebär att arbetsgivarens tillgångar helt eller delvis tas i anspråk och att en förvaltare eller en person som utövar en liknande funktion utses.

I svensk rätt definieras begreppet obestånd (insolvens) i 1 kap. 2 § konkurslagen. Med insolvens avses att gäldenären inte rätteligen kan betala sina skulder och att denna oförmåga inte är endast tillfällig. Insolvens är en förutsättning för konkurs. Vidare innehåller konkurslagen vissa bestämmelser om när en gäldenär skall presumeras vara insolvent. Förutsättningarna för att inleda en företagsrekonstruktion framgår främst av 2 kap. 6 § lagen om företagsrekonstruktion. Det skall kunna antas att gäldenären inte kan betala sina förfallna skulder eller att sådan oförmåga inträder inom kort. Till skillnad från vad som gäller vid konkurs räcker det således att gäldenären är, vad som brukar betecknas som, illikvid. Konkurslagens definition av insolvens används ofta som grund för tolkningen av vad som utgör obestånd i annan lagstiftning. Så sker t.ex. normalt vid tillämpningen av 11 kap. brottsbalken (brott mot borgenärer). I vid mening kan dock även företagsrekonstruktion anses grundad på insolvens. I sammanhanget kan anmärkas att såväl konkurs som företagsrekonstruktion utgör sådana insolvensförfaranden som regleras i EG:s insolvensförordning³.

Tidigare fanns en karensregel i lönegarantilagen. Regeln innebar att en arbetstagare som utnyttjat rätten till lönegaranti vid arbetsgivarens konkurs därefter under två år inte tilläts att åter utnyttja lönegarantin om det nya anspråket uppstått i huvud-

---

² Europaparlamentets och rådets direktiv 2002/74/EG av den 23 september 2002 om ändring av rådets direktiv 80/987/EEG om tillnärmning av medlemsstaternas lagstiftning om skydd för arbetstagare vid arbetsgivarens insolvens, EGT nr L 270, 8.10.2002, s. 10-13, Celex nr 32002L0074.

³ Rådets förordning (EG) nr 1346/2000 av den 29 maj 2000 om insolvensförfaranden, EGT nr L 160, 30.6.2000, s. 1-18, Celex nr 32000R1346.

sakligen samma verksamhet. EFTA-domstolen har dock uttalat att karensregeln stred mot lönegarantidirektivet.⁴ Domen bör tolkas på det sättet att en arbetstagare alltid skall ha rätt till lönegaranti vid konkurs (med de tillåtna begränsningar som framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen).

Om en arbetstagare tillåts utnyttja lönegarantin vid en företagsrekonstruktion, kan han alltså inte hindras från att åter utnyttja garantin vid en senare konkurs. Däremot får det mot bakgrund av de ändringar som gjorts i lönegarantidirektivet anses finnas utrymme för att betrakta de två förfarandena som ett enda insolvensförfarande när en företagsrekonstruktion – som ju är ett sådant insolvensförfarande som inte syftar till likvidation – inte upphört innan konkurs inträder. Detta möjliggör i så fall regler om att lönegarantin endast får utnyttjas en gång under det samlade förfarandet. Samma möjlighet finns även i övrigt om de två förfarandena kan anses ha föranletts av samma insolvenssituation.

---

⁴ Mål E-1/95, Samuelsson mot Sverige, dom den 20 juni 1995.

5 EG:s statsstödsregler

Syftet med lönegarantin är främst att skydda de arbetstagare som har inestående fordringar på lön och liknande ersättning hos en arbetsgivare som försätts i konkurs. Även om lönegarantin inte riktar sig direkt till företag utan till arbetstagarna, kan rätten till lönegarantiersättning indirekt påverka konkurrensen negativt. Nästan oavsett vilken konstruktion som väljs innebär själva existensen av något slags lönegaranti att ett företag kan kalkylera med att arbetstagarnas löner, åtminstone i viss utsträckning, kan komma att ersättas av staten och därför inte behöver prioriteras när betalningssvårigheter uppstår. Denna synpunkt gör sig främst gällande när företaget fortsätter att verka på marknaden under en kortare eller längre period. Lönegarantin kan då sägas vara ett indirekt stöd till företaget som sätter företaget i en bättre situation än konkurrerande företag utan ekonomiska svårigheter. Lönegarantin kan även medföra att arbetstagarna inte har samma behov som andra borgenärer att snabbt försätta arbetsgivaren i konkurs.

Att låta lönegaranti omfatta arbetstagares fordringar på lön vid företagsrekonstruktion behöver dock inte nödvändigtvis leda till att konkurrensen påverkas negativt. Ett av syftena är ju att ett antal av de företag som i dag går i konkurs och många gånger återuppstår, dvs. rekonstrueras genom konkurs, i stället skall kunna rekonstrueras i ett tidigare skede. Naturligtvis bör bestämmelserna utformas på ett sådant sätt att man i så stor utsträckning som möjligt undviker att lönegarantin finansierar en fortsatt drift under rekonstruktionen och därigenom snedvrider konkurrensen. Det måste således göras en avvägning

mellan önskemålet om en social skyddslagstiftning som omfattar arbetstagares lönefordringar och de negativa konsekvenser för konkurrensen som därigenom kan uppstå.

I artikel 87 (1) i EG-fördraget föreskrivs ett generellt förbud mot statligt stöd till näringsidkare. Det är nödvändigt att något närmare studera utformningen av dessa statsstödsregler.

Förbudet i artikel 87 (1) mot statligt stöd gäller oavsett vilken form stödet antar, under förutsättning att stödet snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen och detta påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Ett sådant statligt stöd som avses i artikel 87 (1) kan dock under vissa förutsättningar tillåtas efter granskning av kommissionen. Granskningen kan avse antingen en generell ordning eller stödåtgärder i enskilda fall.

Om ett system vari arbetstagarnas fordringar ersätts av staten skulle utformas på ett sådant sätt att den utgör ett statligt stöd i den mening som avses i artikel 87 (1), krävs således att kommissionen godkänner det planerade regelverket. Enligt vad som uttalats i riktlinjerna för statligt stöd¹ uppställs krav – såvida inte anmälan görs till kommissionen i varje enskilt fall – på att de företag som kommer i åtnjutande av stödet endast är små och medelstora företag. Dessa har definierats av kommissionen såsom företag med högst 250 anställda och med antingen en årlig omsättning som inte överstiger 40 miljoner euro eller en årlig balansslutning som inte överstiger 27 miljoner euro.² Dessutom krävs att företag inom jordbrukssektorn utesluts från systemet.

Det framstår som uppenbart olämpligt att införa ett sådant system för lönegarantiersättning som även om det skulle godkännas av EG-kommissionen, inom ramen för en nationell tillämpning endast kan rikta sig till en begränsad del av företagen i Sverige. Man bör i stället finna en ordning som kan tillämpas på samtliga företag oavsett vilken bransch de är verksamma i och oavsett deras storlek.

---

¹ Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EGT nr C 288, 9.10.1999, s. 2-18, Celex nr 31999Y1009(01).

² Kommissionens rekommendation (96/280/EG) av den 3 april 1996 om definitionen på små och medelstora företag, EGT nr L 107, 30.4.1996, s. 4-9, Celex nr 31999H0280.

Enligt de tidigare riktlinjerna för statligt stöd ansågs en social skyddslagstiftning som riktar sig till arbetstagare över huvud taget inte falla in under bestämmelserna i artikel 87 (1) under förutsättning att det var fråga om generella, ickeselektiva och ickediskriminerande regler.³

I de nya riktlinjerna för statligt stöd behandlas mer detaljerat än tidigare stöd som är avsett att täcka sådana sociala kostnader som en omstrukturering av ett företag medför.⁴ Av riktlinjerna framgår att det är tillåtet med allmänna socialförsäkringssystem och allmänna ordningar för social trygghet enligt vilka vissa ersättningar betalas direkt till den friställda personalen utan inblandning av företaget. Detta anses således inte utgöra statligt stöd.

I det s.k. Tubacexmålet⁵ diskuterades förhållandet mellan lönegarantidirektivet och statsstödsreglerna. Kommissionen uttalade att den spanska lönegarantiinstitutionen Fogasa hade en allmän och objektiv skyldighet grundad på lönegarantidirektivet att betala ut arbetstagares löner och överta deras fordringar på arbetsgivaren. Detta ingripande utgjorde enligt kommissionen inte något statligt stöd eftersom det inte uteslutande avsåg en särskild kategori av företag. Vad som däremot ifrågasattes i målet var villkoren för arbetsgivarens återbetalning till Fogasa. Domstolen konstaterade att den ränta som belöpte på de aktuella fordringarna var lägre än de marknadsmässiga räntesatserna och att återbetalningsvillkoren således var förmånligare än vad de skulle ha varit i förhållande till en privat borgenär. Just räntevillkoren ansågs därför vara oförenliga med artikel 92 (nuvarande artikel 87) i EG-fördraget.

Som nämnts ovan i avsnitt 3.2 är bestämmelserna om företagsrekonstruktion inte tillämpliga på alla företag. Skälen för detta är i huvudsak historiska och funktionella. Vissa typer av företag har inte ansetts kunna bli föremål för rekonstruktion och har därför

---

³ Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EGT nr C 368, 23.12.1994, s. 12-20, Celex nr 31994Y1223(02).

⁴ Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter, EGT nr C 288, 9.10.1999, s. 2-18, Celex nr 31999Y1009(01).

⁵ Mål C-342/96, Spanien mot kommissionen, dom den 29 april 1999.

uteslutits från lagens tillämpningsområde. Det rör främst banker, försäkringsbolag och andra typer av företag som står under Finansinspektionens tillsyn. God kreditvärdighet utgör en förutsättning för sådana bolags existens. Även sådana gäldenärer i vars verksamhet det offentliga har ett bestämmande inflytande är undantagna, eftersom en i offentligrättslig lag reglerad verksamhet inte torde låta sig rekonstrueras i sak. I stort sett motsvarar undantagen de som fanns i den tidigare ackordslagen (1970:847).

Att vissa specifika typer av företag inte kan bli föremål för företagsrekonstruktion påverkar dock inte lagens generella karaktär. Den övervägande andelen av företag med betalningssvårigheter kan genomgå företagsrekonstruktion utan hänsyn till företagets storlek, antalet anställda eller vilken bransch företaget är verksamt i. Lönegaranti utgör, med undantag för vissa till arbetsgivaren nära förbundna arbetstagare, i dag ett skydd för betalning av arbetstagarnas fordran på lön vid en konkurs. Om betalning enligt lönegaranti möjliggörs även vid företagsrekonstruktion kommer kretsen anställda som är berättigade till lönegaranti att vara densamma som vid konkurs.

Den slutsats som kan dras är således att generella bestämmelser om statlig lönegaranti vid företagsrekonstruktion som riktar sig till arbetstagarna inte är att anse som statligt stöd i den mening som avses i artikel 87 (1) och därför faller utanför tillämpningsområdet för EG:s statsstödsregler såvida bestämmelserna inte är diskriminerande eller selektiva.

6 Statlig lönegaranti

6.1 Lönegaranti vid företagsrekonstruktion – en social skyddslagstiftning

Förslag: För betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som är föremål för företagsrekonstruktion utgår statlig lönegaranti. Vid lönegarantiutbetalning övertar staten arbetstagarens fordran på gäldenären.

Skälen för förslaget: Förmånsrättskommittén föreslår att rekonstruktionsgäldenären efter beslut av rekonstruktören skall kunna låna medel ur lönegarantin för att betala löner. Innan rekonstruktionen avslutas skall arbetsgivaren återbetala de belopp som staten utgett som lönegarantiersättning. Förslaget innebär att rekonstruktören skall kunna välja om lönegaranti skall utgå. Det blir således rekonstruktören som avgör om lönegaranti skall täcka arbetstagarnas fordran på lön vid företagsrekonstruktion. Kritiken mot förslaget har i dessa delar varit omfattande, främst från fackligt håll. Lönegarantin får vid en sådan utformning närmast karaktär av ett statligt lån till företaget och det är rekonstruktören som avgör om det skall utnyttjas. Återbetalning skall ske med ränta om rekonstruktionen lyckas. I annat fall får staten bevaka sin fordran i den efterföljande konkursen.

Ett sådant system skulle vara olämpligt med hänsyn till EG:s statsstödsregler och även stå mindre väl i samklang med de sociala skäl som bör motivera lönegaranti.

Lönegarantin bygger på tanken att det i vissa situationer är rimligt att staten garanterar arbetstagares löner. En arbetstagare är normalt helt beroende av lönen för sin – och kanske familjens – försörjning. Om han inte får ut sin lön, kan han inte kompenseras genom något annat socialt skyddsnät än socialt bistånd. Arbetstagaren kan sällan i förväg anpassa sig till att företaget får ekonomiska problem. Av sociala skäl är det då motiverat att staten tar ett ansvar och garanterar viss lön.

Rättsligt kan man se detta så att staten inträder i fordringsförhållandet mellan arbetsgivaren och arbetstagaren, betalar arbetstagarens inestående lönefordran och övertar hans fordran på arbetsgivaren. Arbetsgivarens skyldighet att betala löner upphör inte på grund av lönegarantin och förändras inte heller i övrigt på annat sätt än att staten övertar arbetstagarens roll som borgenär. Däremot kan staten bättre än en arbetstagare bära de nackdelar som följer dels av att ett moratorium för exekutiva åtgärder råder under ett insolvensförfarande, dels av att risken ökar för att fordringen minskar i värde när gäldenären har betalningssvårigheter. Lönegaranti är således att betrakta som ett socialt betingat legalt borgensansvar för staten. Det nu beskrivna gäller redan i dag vid konkurs enligt lönegarantilagen.

Liksom vid konkurs bör lönegaranti vid företagsrekonstruktion utformas som ett socialt skydd. Det bör alltså vara en rätt för varje arbetstagare som har en inestående fordran på lön eller annan jämförlig ersättning att vid en företagsrekonstruktion erhålla betalning ur lönegarantin, låt vara att detta ofta styrs av om arbetsgivaren har betalat lön eller inte.

Det framstår som självklart att staten, när en lönegarantiutbetalning skett, regressvis skall kunna återkräva det utbetalda beloppet på samma sätt vid företagsrekonstruktion som vid konkurs. Fordringen är, som framgått ovan, redan förfallen till betalning när staten inträder i fordringsförhållandet, utom såvitt avser uppsägningslöner som belöper på tiden efter lönegaranti-beslutet. Några exekutiva åtgärder kan dock inte ske under det pågående rekonstruktionsförfarandet. Staten har därför – liksom andra borgenärer – att bevaka sin fordran under rekonstruktio-

nen och därefter, för det fall att rekonstruktionen upphör utan att betalning skett, vidta eventuella indrivningsåtgärder.

Enligt 3 kap. 3 § lagen om företagsrekonstruktion deltar inte borgenärer med fordringar som uppkommit efter ansökan om företagsrekonstruktion och inte heller borgenärer vilkas fordringar är förenade med förmånsrätt i en ackordsförhandling. Andra fordringar än sådana kan dock ingå i ett ackord. Det bör påpekas att ett ackord aldrig kan påverka arbetstagarens rätt till lönegaranti.

Sammanfattningsvis föreslås alltså att lönegarantin vid företagsrekonstruktion, på samma sätt som vid konkurs skall omfatta arbetstagarens lönefordran. Det sociala skydd lönegarantin utgör för arbetstagare vid konkurs utsträcks till att omfatta lönefordringar vid företagsrekonstruktion. Precis som vid konkurs övertar staten vid lönegarantiutbetalning arbetstagarens fordran på arbetsgivaren.

6.2 Beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion

Förslag: Beslut om lönegaranti vid företagsrekonstruktion fattas av rekonstruktören.

Skälen för förslaget: Förmånsrättskommitténs förslag innebär, som framgått, att lönegarantin utformas som ett lån till företaget och att rekonstruktören skall avgöra om denna möjlighet skall utnyttjas eller inte. Som anförts ovan är lönegarantin en social skyddslagstiftning som arbetstagare har rätt att utnyttja om de objektiva förutsättningarna för detta är uppfyllda. Vad som bör vara avgörande är således om arbetstagarens fordran på lön uppfyller de förutsättningar som krävs för att komma i åtnjutande av lönegarantin, dvs. att han har en inestående lönefordran eller motsvarande som är sådan att den täcks av de i lönegarantilagen angivna kriterierna. Några lämplighetsöverväganden eller liknande blir, enligt de bestämmelser som nu föreslås, inte möjliga att göra. Rekonstruktionsgäldenären bör inte tillåtas att påverka rätten till lönegaranti.

Vid konkursförfarandet är det konkursförvaltaren som beslutar om ersättning enligt lönegarantireglerna men länsstyrelsen som handhar själva utbetalningen. Det ligger nära till hands att, såsom kommittén föreslagit, låta rekonstruktören vid företagsrekonstruktion på motsvarande sätt fatta beslut om lönegarantiersättning.

Samtidigt bör beaktas att en rekonstruktör och en konkursförvaltare har olika ställning. Medan konkursförvaltaren företräder borgenärskollektivet vid den samlade avvecklingen står rekonstruktören närmare gäldenären. Eftersom avsikten är att staten, efter att ha utbetalat lönegarantiersättning, regressvis skall kunna återkräva det utbetalda beloppet från företaget, uppkommer vid beslutet om lönegarantiersättning en betalningsskyldighet gentemot staten. Det kan finnas en risk för att rekonstruktören hamnar i en intressekonflikt, inte minst med hänsyn till att rekonstruktören inte har lika omfattande befogenheter i förhållande till gäldenären som en konkursförvaltare. En förvaltare har ju i uppdrag att företräda borgenärskollektivet medan en rekonstruktör i första hand skall hjälpa gäldenären att driva företaget vidare.

Mot denna bakgrund kan det tyckas lämpligare att likväl låta någon annan än rekonstruktören ansvara för beslut om betalning enligt lönegarantin vid företagsrekonstruktion. Beslut om att inleda och avsluta företagsrekonstruktion fattas av allmän domstol, och så länge en rekonstruktion enligt lagen om företagsrekonstruktion pågår är ärendet anhängigt vid en tingsrätt. En tänkbar lösning skulle därför kunna vara att låta domstolen även fatta lönegarantibeslut. Det finns emellertid skäl, främst administrativa och organisatoriska, som kan anföras mot en sådan ordning. En annan lösning skulle kunna vara att låta länsstyrelsen fatta beslut om lönegarantiersättning vid företagsrekonstruktion. I de fall det kan krävas en samordning av olika lönegarantibeslut, t.ex. när en företagsrekonstruktion övergår i konkurs, bör en sådan samordning kunna ske utan några avgörande svårigheter eftersom det i båda fallen är länsstyrelsen som utbetalar lönegarantiersättningen. Ytterligare

en möjlighet skulle kunna vara att förlägga beslutsfattandet till tillsynsmyndigheten i konkurs som redan i dag fattar beslut om lönegarantiersättning vid nordiska konkurser.

Om någon annan än rekonstruktören skall fatta beslut om lönegarantiersättning, kommer det emellertid att krävas att en skyldighet införs för rekonstruktören att tillhandahålla den beslutsfattande myndigheten den nödvändiga informationen om gäldenären, arbetstagarna och de påstådda fordringarnas riktighet. För arbetstagarna torde det dock vara av stor vikt att beslutet om lönegaranti kan fattas utan onödig administration och så snart som möjligt. Till rekonstruktörer utses i allmänhet advokater som också är verksamma som konkursförvaltare. Det innebär att rekonstruktören många gånger har betydande erfarenhet av lönegarantibeslut i konkurs, vilket bl.a. medför att handläggningen kan förväntas bli effektiv och sannolikt betydligt mindre kostsam än om den skulle ske vid någon myndighet. Om beslutanderätten läggs på rekonstruktören, kommer även kostnaderna för handläggningen främst att belasta rekonstruktionsgäldenären.

Sammanfattningsvis föreslås därför att beslut om lönegaranti skall fattas av rekonstruktören. Vid prövningen skall precis som vid konkurs vara avgörande om arbetstagaren har en inestående fordran som uppfyller de kriterier som anges i lönegarantilagen.

7 Lönegarantins omfattning

Förslag: Arbetstagarens rätt till betalning enligt lönegarantin vid företagsrekonstruktion omfattar samma fordringar som skulle ha omfattats om företaget i stället hade försatts i konkurs.

Skälen för förslaget

Ökad neutralitet mellan konkurs och företagsrekonstruktion

Som regeringen uttalade i propositionen Nya förmånsrättsregler (s. 90) bör lönegaranti kunna betalas inte bara vid konkurs utan också vid företagsrekonstruktion. Om sådana regler införs, uppnås en ökad neutralitet mellan konkursförfarandet och förfarandet enligt lagen om företagsrekonstruktion och en förstärkning av löneskyddet för arbetstagare. I sammanhanget bör noteras att ett starkare löneskydd inte endast uppnås genom en utökad rätt till lönegaranti utan att förslaget i sin helhet tillsammans med de planerade förändringarna av förmånsrättsordningen avser att leda till färre konkurser och att fler företag kan rekonstrueras. Detta medför också att fler arbetstillfällen kan räddas.

Genom en ökad neutralitet mellan de två förfarandena konkurs och företagsrekonstruktion minskar konkurrensen mellan förfarandena. Valet av förfarande kan då ske efter vad som är mest lämpligt i varje enskilt fall med hänsyn till det aktuella företagets struktur, den bransch det är verksamt i och det enskilda företagets art av svårigheter. En ökad neutralitet i regel-

verket minskar risken för att valet av förfarande påverkas av ovidkommande hänsyn som t.ex. förekomsten av lönegaranti.

Redan de förslag som regeringen lämnat beträffande ändrad förmånsrättsordning och t.ex. nya regler om att löner vid fortsatt drift i konkurs skall betalas av konkursboet och inte finansieras genom lönegarantin ökar neutraliteten mellan de två förfarandena. För att uppnå det syfte som eftersträvas med reformeringen av förmånsrättsordningen är det emellertid nödvändigt att denna neutralitet ökas ytterligare genom att möjliggöra utbetalning av lönegaranti för arbetstagares fordringar vid företagsrekonstruktion.

Lönegarantins omfattning

Enligt förslaget om nya förmånsrättsregler skall arbetstagarnas lönefordringar vid konkurs i regel omfattas av förmånsrätt i den mån de belöper på tiden före konkursbeslutet och inom en månad därefter samt inte har intjänats tidigare än tre månader innan konkursansökningen kom in till tingsrätten. Dessa fordringar täcks även av lönegaranti. Därutöver omfattas uppsägningslön som belöper på tiden därefter av lönegaranti, dock längst för uppsägningstid som beräknats enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Avräkning skall ske av vad arbetstagaren förvärvat eller kunnat förvärva i en annan anställning. För de som arbetar för konkursboets räkning under en fortsatt drift av rörelsen övertar konkursboet betalningsansvaret. Det innebär att sådana löner blir en s.k. massafordran i konkursen.

Eftersom syftet är att skapa så neutrala regler som möjligt för de två förfarandena och undvika att ovidkommande hänsyn påverkar vilket insolvensförfarande som tillgrips, bör lönegaranti vid företagsrekonstruktion utformas på motsvarande sätt. Det innebär att lönegarantin bör täcka de lönefordringar som skulle ha haft förmånsrätt om företaget försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion. Vidare bör lönegarantin omfatta uppsägningslöner på samma sätt som vid kon-

kurs. Den som arbetar vidare för rekonstruktionsgäldenären bör avlönas av denne. Ur konkurrenssynpunkt vore det olämpligt att tillåta att de arbetstagare som fortsätter att arbeta under rekonstruktionen finansieras av lönegarantin. Liksom vid konkurs kan det dock finnas behov av en viss övergångstid efter beslutet om företagsrekonstruktion då lönefordringar bör kunna ersättas genom lönegarantin för att på så sätt ge rekonstruktören nödvändig tid för att göra de överväganden som behövs beträffande t.ex. uppsägningar och den fortsatta driften. Dessutom torde en företagsrekonstruktion ha små utsikter att lyckas om gäldenären inte ens förmår att betala de förmånsberättigade fordringarna. Det blir ju då inte några medel över till ackordslikvid för de oprioriterade borgenärerna. Denna övergångstid bör vara densamma som vid konkurs, dvs. en månad.

Precis som vid konkurs bör vid företagsrekonstruktion lönegarantin vara begränsad både i tiden och med ett maxbelopp. Lönegaranti föreslås därför kunna utgå för varje arbetstagare med maximalt fyra gånger det prisbasbelopp som gäller vid tiden för beslutet om företagsrekonstruktion enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Vidare föreslås att fordran på lön eller annan ersättning ersätts ur garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader.

Lönegarantin vid företagsrekonstruktion föreslås alltså omfatta samma fordringar som skulle ha omfattats om företaget i stället hade försatts i konkurs.

Handläggning av lönegarantifrågor mm.

Lönegaranti föreslås omfatta arbetstagares lönefordringar vid företagsrekonstruktion. Det behövs därför bestämmelser där rekonstruktörens handläggning av lönegarantifrågor framgår. Handläggningen bör lämpligen kunna följa vad som gäller vid konkurs utan bevakning. Vidare bör bestämmelserna som behandlar utbetalning av garantibelopp, överprövning av beslut och återbetalning av garantibelopp ses över så att även dessa kan

tillämpas när det är fråga om lönegaranti vid företagsrekonstruktion.

8 Automatisk konkursgrund

Bedömning: Någon ny konkursgrund bör inte införas.

Skälen för bedömningen: Enligt Förmånsrättskommitténs förslag skall gäldenären vara skyldig att till staten återbetala det belopp som utgått i form av lönegarantiersättning innan företagsrekonstruktionen får avslutas samt att, för det fall så inte sker, en ny särskild konkursgrund automatiskt skall vara tillämplig. Kommitténs förslag motiveras främst av intresset att motverka kostnadsökningar och konkurrenspåverkan.

Det kan dock konstateras att kommitténs förslag skulle innebära en förändring av konkursreglerna som i viss mån ter sig främmande för det nuvarande systemet. En konsekvens skulle t.ex. kunna bli att konkurs inträder som sanktion mot betalningstredska oavsett om gäldenären är insolvent eller inte. Även vissa problem av processuell art aktualiseras som är svåra att lösa utan ingripande ändringar i konkurslagen. Som flera remissinstanser framhållit är förslaget således mindre lämpligt.

Ett problem i sammanhanget, som kommittén velat komma åt genom förslaget om automatisk konkurs, är att gäldenären har möjlighet att förfoga över beslutet om när företagsrekonstruktionen skall upphöra. Det medför en påtaglig risk för att rekonstruktionsförfaranden avbryts utan att syftet med rekonstruktionen uppnåtts, vilket öppnar möjligheter för missbruk av lönegarantimedel. Detta skulle leda till kostnadsökningar för staten och allvarliga risker för att konkurrensen snedvrids. Det finns därför ett stort intresse av att staten på ett effektivt sätt kan driva in sin regressfordran mot gäldenären och av att förhindra

att lönegarantimedel kan användas vid upprepade tillfällen i samma verksamhet och därmed få formen av ett återkommande kapitaltillskott i rörelsen.

Man kan dock i allt väsentligt komma till rätta med detta problem utan att införa en automatisk konkursgrund. Om statens regressfordran återstår obetald, kan en företagsrekonstruktion normalt inte avslutas på den grunden att syftet med rekonstruktionen är uppnått. I fall rekonstruktionen ändå upphör, t.ex. på grund av gäldenärens agerande, har staten att liksom övriga borgenärer göra gällande sin fordran mot bolaget och om förutsättningarna härför föreligger ansöka om att företaget försätts i konkurs.

I avsnitt 9 nedan redogörs vidare för hur flera lönegarantiutbetalningar till samma verksamhet kan begränsas så att reglerna inte medför någon kostnadsökning och därmed inte heller någon nämnvärd påverkan på konkurrensen. Med de regler som föreslås där torde upprepade lönegarantiutbetalningar inte kunna ske annat än om det förekommit två från varandra orsaksmässigt skilda förfaranden (konkurs eller företagsrekonstruktion). Det saknas då skäl att ge staten större möjligheter än andra borgenärer att försätta gäldenären i konkurs. Statens regressfordran kan i stället bevakas på samma sätt som övriga borgenärers fordringar.

Under dessa förhållanden torde det inte finnas tillräckligt behov av en automatisk konkursgrund.

9 Flera insolvensförfaranden

Förslag: När en företagsrekonstruktion följs av konkurs innan rekonstruktionen upphört skall de två förfarandena anses som ett enda insolvensförfarande. Detsamma skall gälla när en verksamhet genomgår flera på varandra följande insolvensförfaranden som förorsakats av samma insolvenssituation. Garantins omfattning är i detta förfarande begränsad till maximalt åtta anställningsmånader och fyra prisbasbelopp. Har garanti tidigare lämnats vid det första förfarandet skall vid beräkningen av garantins omfattning vid det senare förfarandet tidigare erhållen garanti räknas in. Garantins omfattning skall alltså begränsas både i tid och till belopp i den utsträckning garanti tidigare utbetalats. Detta gäller dock inte i den mån arbetsgivaren återbetalat vad staten tidigare har utbetalat enligt garantin.

Skälen för förslaget: Förmånsrättskommittén har föreslagit att det införs regler för de fall en företagsrekonstruktion följs av en konkurs som i allt väsentligt innebär att det belopp som en arbetstagare fått ut genom lönegarantin vid rekonstruktionen alltid skall avräknas från vad han har rätt till vid den efterföljande konkursen. Som har redovisats i avsnitt 4 är utformningen av kommitténs förslag i denna del sådan att det kan ifrågasättas om det står i överensstämmelse med lönegarantidirektivet.

Statsfinansiella skäl talar för att i någon mån begränsa det antal tillfällen som en arbetstagare kan utnyttja lönegarantin. En sådan begränsning måste också anses nödvändig för att undvika att lönegarantireglerna missbrukas, vilket inte minst har betydelse

för att man skall kunna undvika att konkurrensen snedvrids. Det kan i detta sammanhang nämnas att det i 9 b § lönegarantilagen finns en regel som har till syfte att stävja vissa typer av missbruk av lönegarantireglerna. Frågan är hur möjligheten till lönegaranti vid flera tillfällen bör begränsas.

Det kan först konstateras att, när en arbetstagare har lönefordringar i två på varandra följande konkurser, han normalt bör ha rätt till lönegarantiersättning i båda konkurserna om förutsättningarna härför i övrigt är uppfyllda. Även i det fall då ett företag genomgått en företagsrekonstruktion och därefter drivits vidare under viss tid för att sedermera försättas i konkurs på grund av nya betalningssvårigheter bör arbetstagaren ha rätt till lönegaranti i konkursen, oavsett om han kunnat utnyttja lönegarantin vid rekonstruktionen eller inte.

Den omständigheten att en näringsidkare har genomgått en företagsrekonstruktion utgör enligt dagens regler inte något hinder mot att näringsidkaren åter ansöker om företagsrekonstruktion. Med de nu föreslagna lagändringarna skulle alltså – utan någon begränsningsregel – en arbetstagare kunna vara berättigad till lönegarantiersättning vid två (eller flera) på varandra följande företagsrekonstruktioner.

En möjlighet att förhindra detta skulle visserligen kunna vara att begränsa rätten att ansöka om företagsrekonstruktion när ett sådant förfarande redan har genomförts. Behovet av en sådan begränsningsregel får dock anses vara minimalt. Ett beslut om företagsrekonstruktion får ju inte fattas om det saknas skälig anledning att anta att syftet med företagsrekonstruktionen kan uppnås. Redan efter det att en verksamhet genomgått företagsrekonstruktion vid ett tillfälle måste det – åtminstone under viss tid – starkt kunna ifrågasättas om syftet med en ny företagsrekonstruktion kan uppnås (eller om förutsättningar för en ny rekonstruktion i övrigt föreligger). Att begränsa lönegarantin på detta sätt är alltså ingen framkomlig väg.

Det framstår som bättre att i stället knyta begränsningen till frågan om det kan anses föreligga samma insolvenssituation för båda förfarandena. Behovet av att begränsa rätten till lönegaranti

föreligger nämligen i två fall. För det första är det tämligen givet att lönegaranti endast bör kunna utgå vid ett tillfälle om en företagsrekonstruktion övergår i konkurs. För det andra bör möjligheten att kringgå en sådan ordning genom att i förtid avbryta rekonstruktionen och kort tid därefter försätta företaget i konkurs förhindras. Det är alltså fråga om en insolvenssituation där de ekonomiska problem som orsakat det senare insolvensförfarandet inte är nya utan har förelegat redan vid det första förfarandet. I båda dessa fall kan man tala om samma bakomliggande insolvenssituation.

Även lönegarantidirektivet förefaller utgå från detta synsätt. Av den analys av direktivet som gjorts i avsnitt 4 kan den slutsatsen dras att en arbetstagare i princip alltid har rätt till ersättning ur lönegarantin vid konkurs men att det i förhållande till EG-rätten är valfritt att införa en sådan rätt även vid företagsrekonstruktion. När en företagsrekonstruktion övergår i konkurs innan rekonstruktionen kunnat avslutas lämnar däremot lönegarantidirektivet utrymme för att betrakta de två förfarandena som ett enda insolvensförfarande. Direktivet förutser alltså att arbetstagarens rätt till lönegaranti begränsas till ett tillfälle under det samlade förfarandet. Vad som är avgörande enligt direktivet är just om de två förfarandena föranletts av samma insolvenssituation. Det bör anmärkas att begreppet insolvenssituation här har en mycket vid innebörd och rymmer såväl insolvens enligt konkurslagen som illikviditet enligt lagen om företagsrekonstruktion. En ordning som innebär att en företagsrekonstruktion som övergår i konkurs i lönegarantihänseende anses utgöra ett enda insolvensförfarande är således inte bara tillåten enligt direktivet utan till och med förutsedd. På samma sätt kan det anses vara fråga om ett enda insolvensförfarande trots att viss tid gått från det att en företagsrekonstruktion upphört till dess att företaget försätts i konkurs. En förutsättning härför är dock att samma insolvenssituation föranlett de två förfarandena.

Vid utformningen av lagtexten skulle en möjlighet kunna vara att föreskriva att två förfaranden alltid skall ses som ett enda

förfarande när konkurs inträder inom viss kortare tid efter det att rekonstruktionsförfarandet upphört. Detta skulle dock medföra alltför stora likheter med den karenregel som tidigare befunnits strida mot lönegarantidirektivet. Det är därför lämpligare att närmare följa direktivet och låta den som beslutar om lönegarantiersättning i det senare förfarandet, dvs. normalt konkursförvaltaren, göra en bedömning grundad på omständigheterna i det enskilda fallet av om det då är fråga om samma insolvenssituation eller inte.

För de fall då samma företag genomgått flera på varandra följande insolvensförfaranden föreslås därför att de olika förfarandena i lönegarantihänseende skall anses utgöra ett enda insolvensförfarande om de föranletts av samma insolvenssituation.

När flera insolvensförfaranden anses utgöra ett insolvensförfarande bör en arbetstagare inte få ut vare sig mer eller mindre än vad som följer av 7 och 9 §§ lönegarantilagen. Precis som när det är fråga om endast ett förfarande bör fordran på lön eller annan ersättning på grund av anställningen här vara begränsad till sammanlagt maximalt fyra prisbasbelopp och högst åtta anställningsmånader. Detta bör komma till uttryck genom att den tidigare lämnade garantin räknas in när garantin skall beräknas i ett senare förfarande.

En arbetsgivare kan i vissa fall ha återbetalat hela eller delar av den ersättning enligt lönegarantin som staten har betalat till arbetstagaren. I de fall då ett enda insolvensförfarande anses föreligga bör tidigare betald lönegarantiersättning inte ingå i beräkningen i den mån staten har fått betalt. Om all utgiven lönegaranti har återbetalats bör arbetstagaren alltså kunna ha rätt till maximal ersättning enligt 7 och 9 §§.

10 Räkna på utbetald lönegaranti

Bedömning: Staten bör ha rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp i enlighet med vad som gäller i dag.

Skälen för bedömningen: En arbetstagare som väljer att inte utnyttja lönegarantin utan själv bevakar en lönefordran som är förenad med förmånsrätt i en konkurs har enligt 5 kap. 11 § konkurslagen även rätt till ränta på beloppet till den dag då utdelningsförslaget upprättas eller förskottsbetalning sker. Om arbetstagaren utnyttjar lönegarantin, inträder staten enligt 28 § lönegarantilagen i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären. Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av lönegarantin tillfaller staten intill detta belopp.

Mot bakgrund av de nämnda bestämmelserna står det klart att staten har rätt till utdelning i konkursen för hela det belopp som utbetalats som lönegarantiersättning, således även till den del beloppet innefattar ränta. Det har dock tidigare varit oklart om staten även inträder i arbetstagarens rätt till ränta på det fordrade beloppet från det att lönegarantiutbetalning sker till dess att utdelningsförslag har upprättats eller förskottsbetalning sker. Frågan har lösts i rättspraxis (rättsfallet NJA 1998 s. 219), varvid Högsta domstolen uttalat att bestämmelserna i 10 § i 1970 års lönegarantilag – som i dag återfinns i princip oförändrade i 28 § – skall tolkas så att staten har rätt till ränta i samma utsträckning som arbetstagaren skulle ha haft om denne själv hade bevaktat fordringen. Staten har dock – i enlighet med allmänna principer – inte rätt till ränta på den del av utbetald lönegarantibelopp som avser ränta, alltså inte rätt till ”ränta på ränta”.

Om arbetstagaren inte genom lönegarantin erhållit full täckning för den del av sin fordran som är förenad med förmånsrätt, har staten företrädare framför arbetstagaren till utdelning för sin fordran.

Riksdagen har i sitt ovan nämnda tillkännagivande (2001/02:LU26, rskr 2001/02:303) anfört att regeringen i samband med förslagen till nya förmånsrättsregler även bör behandla frågan om staten skall ha rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp. Tillkännagivandet grundar sig i den här delen på en motion om att lagen bör ändras på så sätt att staten inte får rätt till ränta på utbetalade lönegarantibelopp. Det skäl som anfördes i motionen var att löntagarnas förmånsrätt utöver det belopp som erhållits som lönegaranti påverkas på så vis att statens rätt till ränta inkräktar på det utrymme som kan stå till buds för löntagarna. Detta strider enligt motionen mot lagstiftningens syfte att vara ett skydd för löntagarna.

Enligt de undersökningar som Förmånsrättskommittén vidtagit är en överväldigande andel av de utbetalade lönegarantibeloppen mycket låga. En lagändring av det slag som förespråkas i motionen skulle visserligen innebära att de, sannolikt ett litet fåtal, arbetstagare som har lönefordringar som är förenade med förmånsrätt men av sådan storlek att de inte kan erhålla full täckning genom lönegarantin skulle komma i en bättre ställning än i dag. I de allra flesta fall skulle dock konsekvensen bli att det samlade borgenärskollektivet gynnas genom att ett större belopp kan bli tillgängligt för utdelning på bekostnad av statens räntefordran.

Ett av syftena med de reformer som nu föreslås av insolvensrätten är att uppnå en större neutralitet i regelverket. Att i det sammanhanget föreslå en ordning som medför att storleken på det belopp som kan utdelas till borgenärerna i en konkurs beror på om arbetstagarna utnyttjar lönegarantin eller själva bevakar sina fordringar i konkursen ter sig främmande. Det rättsläge som klargjorts genom Högsta domstolens dom innebär ju att den omständigheten att en arbetstagare utnyttjar sin rätt till lönegaranti inte påverkar utdelningen till övriga borgenärer. Även

med beaktande av lagstiftningens sociala syfte framstår en sådan ordning som lämplig. Den står också bäst i samklang med allmänna civilrättsliga principer. Lönegarantin kan ses som ett legalt borgensansvar för staten, och en borgensman har i princip samma rätt till ränta på sin regressfordran som borgenären hade mot huvudgäldenären. Allmänt gäller att en borgensman har rätt till dröjsmålsränta från den dag då han själv erlade betalning till dess huvudgäldenären betalar skulden.

Med hänvisning till det anförda görs bedömningen att lagen inte bör ändras.

11 Ikraftträdande m.m.

Förslag: Lagändringarna träder i kraft den 1 januari 2005.

Skälen för förslaget: Som nämnts ovan är de nu föreslagna lagändringarna nära förbundna med det förslag som regeringen har lagt fram om nya förmånsrättsregler. De ändringarna föreslås till viss del träda i kraft den 1 januari 2004 men på grund av övergångsbestämmelser få full effekt först den 1 januari 2005. De nu föreslagna lagändringarna bör träda ikraft vid samma tidpunkt som de nya förmånsrättsreglerna blir tillämpliga fullt ut, dvs. den 1 januari 2005.

Äldre bestämmelser bör tillämpas vid företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som kommit in till rätten före ikraftträdandet av lagändringarna.

12 Statsfinansiella och andra konsekvenser

Bedömning: Förslaget bedöms, tillsammans med förslaget om nya förmånsrättsregler, medföra minskade kostnader för lönegarantin och ett ökat återflöde till staten.

Skälen för bedömningen: I propositionen Nya förmånsrättsregler utvecklar regeringen utförligt reformens finansiella konsekvenser (avsnitt 12), varvid beaktats införande av lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Samtidigt framhålls (s. 90) att utgångspunkten för den fortsatta beredningen av frågan bör vara att kostnaderna för garantin inte skall öka.

Förslaget i denna promemoria skiljer sig endast i vissa enskildheter från Förmånsrättskommitténs förslag och bedöms – liksom kommitténs förslag – medföra minskade kostnader för lönegarantin och ett ökat återflöde till staten. Eftersom förslaget i promemorian är enklare än kommitténs förslag, kan dessutom antas att de statsfinansiella konsekvenserna blir än mer gynnsamma.

Ett av syftena med reformen är att stora borgenärers insolvenshantering skall ske tidigare än i dag och därmed sannolikt effektivare. Av de företag som i dag försätts i konkurs förväntas vissa att tidigare komma till rätta med sina ekonomiska problem utan att tillgripa något insolvensförfarande medan andra kan väntas genomgå företagsrekonstruktion i stället för konkurs. Även efter reformens genomförande kommer vissa företagsrekonstruktioner att misslyckas med påföljd att företaget i stället försätts i konkurs. I dessa fall blir det således fråga om dubbla insolvensförfaranden. Detta kommer inte att påverka utgifterna

för lönegarantin men det kan i många av de fallen bli fråga om dubbla lönegarantiansökningar och beslut. Bedömningen är alltså att en förskjutning kommer att ske från konkurs till företagsrekonstruktion, vilket i sig innebär lägre kostnader för staten och inledningsvis en tidigareläggning av lönegarantiutbetalningarna. Fler företag än i dag kommer att genomgå dubbla insolvensförfaranden men trots detta bedöms det totala antalet förfaranden minska. Reformen kommer därför inte att leda till några kostnadsökningar vare sig för domstolarna eller länsstyrelserna.

Enligt de undersökningar som 1993 års lönegarantiutredning lät utföra avsåg 90 procent av lönefordringarna i konkurser sådana löner som förfallit till betalning inom tre månader från konkursbeslutet (SOU 1993:96). Det finns anledning att anta detta förhållande i allt väsentligt fortfarande råder. Även med en begränsad tidigareläggning av insolvenshanteringen kan därför statens utgifter för lönegarantin förväntas minska. Eftersom de flesta lönegarantiutbetalningar avser förhållandevis låga belopp kan det också förväntas medföra att antalet utbetalningar kommer att minska.

Statens intäkter från regressfordringar avseende utbetalade lönegarantibelopp uppgår i dag till omkring 10 procent av utbetalade medel. I propositionen Nya förmånsrättsregler görs bedömningen att 60 procent av regressfordringarna kommer att ha förmånsrätt och att utdelningen på dessa kan förväntas stiga till 60 procent. Beträffande återstående regressfordringar bedöms staten, liksom i dag, få utdelning med 10 procent. Sammantaget skulle detta innebära att statens intäkter av regressfordringarna stiger från 10 till 40 procent av utgifterna. Innebörden är alltså att samtidigt som statens utgifter för lönegarantin minskar betydligt kan intäkterna från regressfordringar, även nominellt, förväntas stiga.

Till det sagda kan läggas att lönegaranti vid företagsrekonstruktion innebär att arbetstagarna får ett starkare löneskydd. Med ett minskande antal konkurser kommer också den kapitalförstörelse som konkurser ofta innebär att motverkas. Det finns

därmed bättre förutsättningar för ett sundare konkurrens klimat inom näringslivet och fler räddade arbetstillfällen.

13 Författningskommentar

Förslaget till lag om ändring i lönegarantilagen (1992:497)

1 § *Staten svarar enligt denna lag* för betalning av arbetstagares fordran hos en arbetsgivare som har försatts i konkurs i Sverige eller i ett annat nordiskt land *eller som är föremål för företagsrekonstruktion enligt lagen (1996:764) om företagsrekonstruktion* (statlig lönegaranti).

I paragrafen, som anger lagens tillämpningsområde, har lagts till att lagen förutom vid konkurs i Sverige eller annat nordiskt land även gäller vid företagsrekonstruktion. Lönegaranti utgår vid sådana företagsrekonstruktioner som inletts genom beslut av domstol enligt lagen om företagsrekonstruktion. Övervägandena finns i avsnitt 7.

4 § Vad som sägs om arbetstagare gäller även en sådan anhörig till arbetstagare som har pensionsfordran hos konkursgäldenären *eller rekonstruktionsgäldenären* med anledning av arbetstagarens anställning.

Paragrafen har ändrats endast på så sätt att vad som gäller en anhörigs rätt till lönegaranti för pensionsfordran vid konkurs även skall tillämpas vid företagsrekonstruktion.

5 § Om en fordran har överlåtit, har förvärvaren rätt till utbetalning enligt garantin (garantibelopp) endast om förvärvet har avsett mättingsarvode eller därmed jämförlig avgift eller facklig medlemsavgift.

Rätt till garantibelopp föreligger också om förvärvet har skett efter att konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* meddelades

och förvärvaren är en arbetstagarorganisation i vilken överlåtaren är medlem eller en fond i vars förvaltning organisationen deltar.

Paragrafen möjliggör bl.a. att en arbetstagarorganisation som förvärvar en arbetstgares fordran på arbetsgivaren därmed också övertar arbetstgarens eventuella rätt till lönegaranti, även om förvärvet skett efter det att arbetsgivaren försatts i konkurs. *Andra stycket* har ändrats på så sätt att detta även skall gälla vid företagsrekonstruktion.

7 § Vid konkurs lämnas betalning enligt garantin för sådan fordran på lön eller annan ersättning som har förmånsrätt enligt 12 § förmånsrättslagen (1970:979) och för fordran på pension som har förmånsrätt enligt 12 eller 13 § samma lag. Vid företagsrekonstruktion lämnas betalning för sådan fordran på lön eller annan ersättning och pension som skulle ha haft förmånsrätt om arbetsgivaren hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion.

Betalning enligt garantin lämnas också för fordran på uppsägningslön för tid efter en månad från konkursbeslutet. *Detsamma gäller vid beslutet om företagsrekonstruktion, i den mån arbetstgaren inte utfört eller borde ha utfört arbete för arbetsgivarens räkning.* Betalning lämnas dock inte till sådan arbetstgare som avses i 12 § sjätte stycket förmånsrättslagen.

Fordran på uppsägningslön omfattas av garantin längst för uppsägningstid som motsvarar uppsägningstid enligt 11 § lagen (1982:80) om anställningsskydd. Uppsägningslön för tid under vilken arbetstgaren inte utför arbete för annan och inte heller driver egen rörelse omfattas av garantin endast om arbetstgaren kan visa att han har anmält sig hos offentlig arbetsförmedling som arbetssökande. För uppsägningstid omfattar garantin endast lön eller ersättning som överstiger inkomst vilken arbetstgaren under den tid lönen eller ersättningen avser har haft av egen rörelse eller har förvärvat eller borde ha kunnat förvärva i annan anställning. Vid bestämmande av i vilken utsträckning fordran på lön eller ersättning under uppsägningstid omfattas av garantin skall med samtidig inkomst i annan anställning jämföras aktivitetsstöd som lämnats till den som deltar i ett arbetsmarknadspolitiskt program, i den mån stödet avser samma tid som lönen eller ersättningen och arbetstgaren har blivit berättigad till stödet efter uppsägningen.

Arbetstagarens rätt till betalning enligt garantin är oberoende av om hans fordran sätts ned genom ett ackord.

I vilken utsträckning fordran på lön eller pension får göras gällande i konkurs framgår av 5 kap. 2 § konkurslagen (1987:672).

Paragrafen anger vilka slags fordringar som kan ersättas av garantin. Till följd av att garantin gäller även vid företagsrekonstruktion har ändringar gjorts i första och andra styckena. Övervägandena finns i avsnitt 7. Fjärde stycket är nytt, och övervägandena för detta finns i avsnitt 6.1.

I paragrafens *första stycke* preciseras att de nuvarande reglerna om att lönegaranti utgår för de lönefordringar som omfattas av förmånsrätt endast gäller vid konkurs. Vilka lönefordringar som omfattas av förmånsrätt är enligt 12 § förmånsrättslagen avhängigt av dagen för ansökan och beslut om konkurs. Det tydliggörs därför att man vid företagsrekonstruktion i lönegarantihänseende skall utgå från vad som hade gällt om företaget hade försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion. Utgångspunkten för beräkningen blir då i stället dagen för ansökan respektive beslut om företagsrekonstruktion.

Andra stycket har ändrats på så sätt att uppsägningslön omfattas av lönegaranti i samma utsträckning vid företagsrekonstruktion som vid konkurs. Lönegaranti lämnas för fordran på uppsägningslön för tiden efter en månad från beslutet om företagsrekonstruktion om arbetstagaren inte har eller borde ha utfört arbete åt arbetsgivaren. Efter att företagsrekonstruktionen pågått i en månad har således de arbetstagare som arbetar kvar hos arbetsgivaren inte rätt till lönegaranti oavsett om de är uppsagda eller inte. Liksom den fortsatta driften i konkurs inte skall kunna finansieras av lönegarantin kan alltså inte heller rekonstruktionsgäldenärens fortsatta drift finansieras av statliga medel. För konkurs följer detta redan av förslaget i propositionen Nya förmånsrättsregler om en ny 18 § i 5 kap. konkurslagen.

Fjärde stycket klargör att arbetstagarens rätt till lönegaranti är oberoende av om statens regressfordran till någon del sätts ned genom ett ackord.

9 § Betalning enligt garantin lämnas för varje arbetstagare med ett belopp som motsvarar högst fyra gånger det prisbasbelopp enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring som gäller vid tiden för konkursbeslutet eller beslutet om företagsrekonstruktion. För fordran på lön eller annan ersättning gäller garantin för en sammanlagd anställningstid om högst åtta månader. Betalning för fordran som avser ersättning för särskilda kostnader lämnas framför annan fordran.

Paragrafen, som anger det maximala belopp och den anställningstid för vilken lönegaranti kan utgå, ändras på så sätt att samma begränsningar som gäller för lönegaranti vid konkurs också skall tillämpas beträffande lönegaranti vid företagsrekonstruktion.

9 a § Om arbetsgivaren försätts i konkurs under pågående företagsrekonstruktion, skall förfarandena anses som ett enda insolvensförfarande vid betalning enligt garantin. Detsamma gäller om en verksamhet i övrigt genomgår fler än ett insolvensförfarande och förfarandena har föranletts av samma insolvenssituation.

Om ett enda insolvensförfarande anses föreligga och betalning enligt garantin lämnats under det första av de ingående förfarandena, skall vid betalning enligt 7 och 9 §§ under ett senare förfarande den tidigare lämnade garantin räknas in. Detta gäller dock inte i den mån lämnad garanti återbetalats till staten.

Paragrafen, som är ny, anger hur en fordran skall behandlas enligt garantin när samma verksamhet genomgår flera insolvensförfaranden. Övervägandena finns i avsnitt 9.

En arbetstagare har enligt huvudregeln rätt till lönegaranti vid olika insolvensförfaranden, t.ex. när ett företag trots en genomförd företagsrekonstruktion senare försätts i konkurs. I paragrafens *första stycke* behandlas speciella situationer när en verksamhet genomgår flera insolvensförfaranden. Om en företagsrekonstruktion övergår i konkurs innan rekonstruktionen upphört, skall förfarandena anses som ett enda

insolvensförfarande, och arbetstagaren ha rätt till lönegaranti motsvarande sammanlagt vad han skulle kunna få i ett förfarande. Detsamma gäller om en verksamhet i övrigt genomgår fler än ett insolvensförfarande och förfarandena har föranletts av samma insolvenssituation. När en företagsrekonstruktion upphör utan att syftet med rekonstruktionen uppnåtts och företaget kort tid därefter försätts i konkurs, kan det många gånger anses vara samma insolvenssituation som föranlett de två förfarandena, även om företagets skulder i de två förfarandena inte behöver vara desamma. Det är här fråga om ekonomiska problem som har sin grund i det första insolvensförfarandet. Vid betalning enligt garantin skall det anses vara fråga om ett enda förfarande. Av betydelse för om det i ett enskilt fall är fråga om samma insolvenssituation eller inte är om företaget efter en genomförd företagsrekonstruktion har kommit till rätta med sin oförmåga (eller förväntade oförmåga) att betala sina skulder och detta har skett på ett sätt som vid rekonstruktionens upphörande kunnat bedömas som bestående. Om det därefter tillkommer nya omständigheter som medför att ett nytt förfarande (konkurs eller företagsrekonstruktion) inleds, kan de två förfarandena normalt inte anses föranledda av samma insolvenssituation. Tillämpningen av bestämmelsen förutsätts ske restriktivt. Avsikten är främst att motverka missbruk av lönegarantin.

Av *andra stycket* framgår hur lönegarantin skall bestämmas när ett enda insolvensförfarande anses föreligga. Garantins omfattning begränsas precis som då det är fråga om enbart ett förfarande av 7 och 9 §§. Har en arbetstagares fordringar redan ersatts med lönegaranti, skall dessa fordringar ingå vid beräkningen av garantins omfattning såvitt gäller den tid under vilken garanti som längst kan utgå och det belopp en arbetstagare som mest kan få. Om t.ex. en arbetstagare i det första av de två förfarandena som enligt första stycket skall anses som ett enda insolvensförfarande har fått ersättning enligt garantin med 50 000 kr och han i det andra förfarandet har fordringar på 130 000 kr, kan han i det senare förfarandet med

nuvarande prisbasbelopp (f.n. 154 400 kr) som mest få ut 104 400 kr. (Bestämmelsen i 7 § första stycket föreskriver att lönegaranti skall utgå för förmånsberättigade fordringar. Av hänvisningen till 9 § följer dock att en arbetstagare inte genom att åberopa förmånsrättsreglerna kan få lönegaranti utöver de begränsningar i tid och till belopp som följer av den bestämmelsen.)

Som framgår av sista meningen i andra stycket skall avräkning inte ske för sådana fordringar som garanti utgått för, men där arbetsgivaren betalat skulden för utgiven lönegaranti till staten. I den mån staten inte längre har någon fordran på arbetsgivaren för utgiven garanti anses det enligt denna bestämmelse alltså som om någon garanti inte utgått. Om lönegaranti i ett första förfarande utbetalats för t.ex. två månadslöner och arbetsgivaren återbetalat ett belopp motsvarande en månadslön till staten skall alltså endast en månad och det belopp som inte blivit återbetalat beaktas när lönegarantins omfattning bestäms i tid och till belopp.

Uttrycket insolvenssituation är hämtat från EG:s lönegaranti-direktiv.

10 § Om en arbetstagare har inkomster från en annan anställning under uppsägningstiden och dessa avser samma tid som hans fordran i konkursen *eller företagsrekonstruktionen*, skall han upplysa förvaltaren *eller rekonstruktören* om inkomsterna.

Sådan upplysning skall också lämnas om arbetstagaren får aktivitetsstöd vid deltagande i ett arbetsmarknadspolitiskt program.

Paragrafen har ändrats endast på så sätt att vad som gäller beträffande arbetstagarens upplysningsplikt i förhållande till förvaltaren vid konkurs skall tillämpas också i förhållande till rekonstruktören vid företagsrekonstruktion.

Konkurs utan bevakning och företagsrekonstruktion

16 § Vid konkurs i vilken bevakning inte förekommer och vid företagsrekonstruktion skall förvaltaren eller rekonstruktören snarast pröva och meddela beslut i frågan om en fordran skall betalas enligt garantin.

Paragrafen har ändrats endast på så sätt att vad som gäller beträffande handläggningen av lönegaranti vid konkurs utan bevakning skall tillämpas även vid handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion. Det är alltså rekonstruktören som beslutar om lönegaranti vid företagsrekonstruktion. Frågan behandlas i avsnitt 6.2.

17 § Om förvaltaren eller rekonstruktören finner att fordran skall betalas enligt garantin, skall han samma dag som beslutet meddelas till den länsstyrelse som avses i 22 § sända en underrättelse om beslutets innehåll.

Paragrafen reglerar förvaltarens skyldighet att underrätta länsstyrelsen, som handhar lönegarantiutbetalningar, om lönegarantibeslut. Paragrafen har ändrats endast på så sätt att vad som gäller beträffande handläggningen av lönegaranti vid konkurs utan bevakning skall tillämpas även vid handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion.

18 § Om förvaltaren eller rekonstruktören, sedan han funnit att fordran skall betalas enligt garantin, får upplysningar enligt 10 § eller om han på annat sätt får kännedom om något förhållande som påverkar frågan till vilken del arbetstagarans fordran på uppsägningslön omfattas av lönegaranti, skall han snarast ompröva sitt beslut avseende garantibelopp som ännu inte har betalats ut.

Om omprövningen medför att utbetalning av garantin skall ske med ett annat belopp än tidigare, skall han samma dag sända en underrättelse om beslutets innehåll till länsstyrelsen.

Paragrafen föreskriver en skyldighet för förvaltaren att ompröva beslut om lönegaranti. Första stycket har ändrats på så sätt att vad som gäller beträffande handläggningen av lönegaranti vid

konkurs utan bevakning skall tillämpas även vid handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion. Vidare har ordet förmånsrätt ändrats till lönegaranti. Anledningen härtill är att uppsägningslön inte längre omfattas av förmånsrätt i samma utsträckning som tidigare. Vad som är intressant vid handläggningen av lönegarantifrågor är därför till vilken del arbetstagarens fordran omfattas av lönegaranti. Däremot saknar det betydelse i nu aktuellt avseende om fordringen är förenad med förmånsrätt.

19 § Kopia av beslut enligt 16 eller 18 § skall samma dag som beslutet meddelades sändas till tillsynsmyndigheten i konkurs och arbetstagaren.

Paragrafen reglerar rekonstruktörens och förvaltarens skyldighet att expediera beslut om lönegaranti. Paragrafen har ändrats endast på så sätt att begreppet tillsynsmyndigheten i konkursen ändrats till tillsynsmyndigheten i konkurs. Vad gäller lönegaranti vid företagsrekonstruktion är det alltså fråga om den tillsynsmyndighet som skulle ha utövat tillsyn om företaget försatts i konkurs i stället för att beslut fattats om företagsrekonstruktion. Ändringen är motiverad av att tillsynsmyndigheten företräder staten i vissa fall (se 29 och 30 §§).

20 § Förvaltaren *och rekonstruktören* får rätta beslut som innehåller en uppenbar oriktighet till följd av skrivfel, räknfel eller liknande förbiseende.

Paragrafen, som medger en möjlighet att rätta vissa felaktigheter i ett beslut, har ändrats endast på så sätt att vad som gäller beträffande lönegaranti vid konkurs utan bevakning skall tillämpas även vid handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion.

22 § Garantibelopp betalas av länsstyrelsen i det län dit den tingsrätt som handlägger konkurs- *eller rekonstruktionsärendet* hör. I de fall som

avses i 21 § betalas garantibeloppet av länsstyrelsen i det län där arbetstagaren vistas.

Paragrafen föreskriver att det är länsstyrelsen som betalar ut lönegarantiersättning. Den har ändrats endast på så sätt att vad som gäller vid konkurs skall tillämpas även vid företagsrekonstruktion.

25 § Innan garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut skall arbetstagaren till länsstyrelsen lämna en försäkran på heder och samvete om sina anställnings- och avlöningsförhållanden under uppsägningstiden.

Om arbetstagaren under uppsägningstiden inte utför arbete för konkursgäldenären, *rekonstruktionsgäldenären* eller någon annan och inte heller driver egen rörelse, får garantibelopp för fordran på uppsägningslön betalas ut endast om arbetstagaren visar att han för den tid fordran avser har varit anmäld som arbetssökande hos offentlig arbetsförmedling.

Paragrafen föreskriver en skyldighet för arbetstagare att intyga de förhållanden som påverkar lönegarantins omfattning. Paragrafen har ändrats endast på så sätt att vad som gäller vid konkurs skall tillämpas även vid företagsrekonstruktion.

26 § Anser länsstyrelsen att uppgifterna som arbetstagaren har lämnat i en försäkran enligt 25 § kan påverka frågan till vilken del arbetstagarens fordran på uppsägningslön omfattas av *lönegaranti*, skall länsstyrelsen skyndsamt sända kopia av försäkran till förvaltaren *eller rekonstruktören*.

I sådana fall får garantibelopp för fordran på uppsägningslön inte betalas ut innan förvaltaren *eller rekonstruktören* har omprövat sitt tidigare ställningstagande i frågan om lönegaranti eller underrättat länsstyrelsen om att uppgifterna i försäkran inte ger anledning till en ny bedömning.

Paragrafen stadgar en skyldighet dels för länsstyrelsen att i vissa fall informera förvaltaren om de uppgifter som en arbetstagare lämnat, dels för förvaltaren att ompröva sitt beslut innan ut-

betalning får ske. Paragrafen har ändrats på så sätt att vad som gäller beträffande handläggningen av lönegaranti vid konkurs skall tillämpas även vid handläggningen av lönegarantifrågor vid företagsrekonstruktion. Vidare har ordet förmånsrätt ändrats till lönegaranti (jfr kommentaren till 18 §).

28 § I fråga om utbetalat garantibelopp inträder staten i arbetstagarens rätt mot konkursgäldenären *eller rekonstruktionsgäldenären*. Utdelning i konkursen för arbetstagarens fordran som ersatts av garantin tillfaller staten intill detta belopp.

I paragrafens första mening, som reglerar statens regressrätt mot den arbetsgivare vars arbetstagare fått ersättning ur lönegarantin, har lagts till att bestämmelsen även gäller vid företagsrekonstruktion.

29 § Om en arbetstagare är missnöjd med förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut enligt 16 eller 18 §, får han väcka talan mot staten inom tre veckor från det att han fick del av beslutet. Statens talan förs vid tingsrätten av tillsynsmyndigheten.

Paragrafen, som reglerar en arbetstagares möjlighet att överklaga ett beslut om lönegaranti, har ändrats endast på så sätt att vad som gäller vid konkurs även skall gälla vid företagsrekonstruktion.

30 § Om tillsynsmyndigheten finner att förvaltarens *eller rekonstruktörens* beslut är oriktigt, får myndigheten väcka talan mot arbetstagaren inom tre veckor från det att myndigheten fick del av beslutet.

Paragrafen, som reglerar statens möjlighet att överklaga ett beslut om lönegaranti, har ändrats endast på så sätt att vad som gäller vid konkurs även skall gälla vid företagsrekonstruktion.

32 § Talan enligt 29 eller 30 § skall väckas vid den tingsrätt som handlägger konkurs- *eller rekonstruktionsärendet*.

En arbetstagare, som är missnöjd med tillsynsmyndighetens beslut enligt 21 §, får inom den tid som anges i 29 § väcka talan mot staten vid den tingsrätt där arbetstagaren skall svara i tvistemål i allmänhet.

Paragrafen, som föreskriver vid vilket forum en talan om ändring av ett lönegarantibeslut skall väckas, har ändrats endast på så sätt att vad som gäller vid konkurs skall tillämpas även vid företagsrekonstruktion.

35 § Om betalning enligt garantin har skett och konkursbeslutet *eller beslutet om företagsrekonstruktion* därefter upphävs genom ett beslut som vinner laga kraft, skall den som tagit emot betalningen betala tillbaka beloppet.

Paragrafen föreskriver att lönegarantiersättning som betalats ut vid konkurs skall återbetalas om konkursbeslutet upphävs. Den har ändrats på så sätt att återbetalning även skall ske om ett beslut om företagsrekonstruktion upphävs. Det är dock endast fråga om sådana fall där det ursprungliga beslutet om att inleda företagsrekonstruktion upphävs i en högre instans. Ett beslut om att en inledd företagsrekonstruktion skall upphöra medför inte någon återbetalningsskyldighet av redan mottagen lönegarantiersättning.

Ikraftträdande- och övergångsbestämmelser

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 2005.

2. I fråga om en företagsrekonstruktion som har beslutats på grund av en ansökan som gjorts före ikraftträdandet tillämpas äldre bestämmelser.

Enligt *punkten 1* träder lagändringarna i kraft den 1 januari 2005.

Enligt *punkten 2* blir ändringarna tillämpliga i de fall då en ansökan om företagsrekonstruktion skett efter ikraftträdandet. Beträffande konkurs har ändringarna betydelse endast i de fall då konkursen föregåtts av en företagsrekonstruktion. Även i de

fallen skall äldre bestämmelser tillämpas om ansökan om företagsrekonstruktion skett före ikraftträdandet.